

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

© 2019 ТУЛАЙ О. І., ЯМЕЛИНЕЦЬ А. І.

УДК 336.221

Тулай О. І., Ямелинец А. І. Податок на доходи фізичних осіб: роль та значення в умовах бюджетної децентралізації

Метою статті є з'ясування ролі, значення та особливостей функціонування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) в умовах бюджетної децентралізації. Розглянуто характерні особливості еволюції цього податку в Україні. Наголошено, що складний шлях розвитку ПДФО в Україні супроводжувався частими змінами правової бази. Простежено механізм розподілу надходжень ПДФО між державним бюджетом і місцевими бюджетами України. Сконцентровано увагу на основних причинах зміни частки надходжень цього податку до бюджетів різного рівня. Проаналізовано вплив реформи бюджетної децентралізації на роль та місце ПДФО у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів. Підкреслено, що ПДФО в Україні є одним із бюджетоформуючих податків, який забезпечує взаємозв'язок між особами, які є платниками цього податку, з державою (в особі органів Державної фіскальної служби України) та органами місцевого самоврядування. Наголошено, що проведення децентралізаційної та податкової реформ у нашій державі позитивно вплинуло на розвиток податкової системи загалом і механізм справляння ПДФО зокрема. Значно підвищилася фіскальна роль цього податку, особливо це стосується новостворених об'єднаних територіальних громад. З'ясовано, що частка ПДФО у податкових надходженнях бюджетів різного рівня могла би бути ще вищою, якби не було «тінізації» доходів.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, податковий надходження, бюджетна децентралізація, Державний бюджет України, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 14.

Тулай Оксана Іванівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів імені С. І. Юрія, Тернопільський національний економічний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46020, Україна)

E-mail: oksana.tulai@gmail.com

Ямелинец Андрій Ігорович – студент факультету фінансів, Тернопільський національний економічний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46020, Україна)

E-mail: andrij.ymelinets77@gmail.com

УДК 336.221

UDC 336.221

Тулай О. И., Ямелинец А. И. Налог на доходы физических лиц: роль и значение в условиях бюджетной децентрализации

Целью статьи является выяснение роли, значения и особенностей функционирования налога на доходы физических лиц (НДФЛ) в условиях бюджетной децентрализации. Рассмотрены характерные особенности эволюции этого налога в Украине. Отмечено, что сложный путь развития НДФЛ в Украине сопровождался частыми изменениями правовой базы. Прослежен механизм распределения поступлений НДФЛ между государственным бюджетом и местными бюджетами Украины. Сконцентрировано внимание на основных причинах изменения доли поступлений этого налога в бюджеты разного уровня. Проанализировано влияние реформы бюджетной децентрализации на роль и место НДФЛ в структуре налоговых поступлений местных бюджетов. Подчеркнуто, что НДФЛ в Украине является одним из бюджетообразующих налогов, обеспечивающим взаимосвязь между лицами, являющимися плательщиками этого налога, с государством (в лице органов Государственной фискальной службы Украины) и органами местного самоуправления. Отмечено, что проведение децентрализационной и налоговой реформ в нашем государстве положительно повлияло на развитие налоговой системы в целом и механизм взимания НДФЛ в частности. Значительно повысилась фискальная роль этого налога, особенно это касается вновь созданных объединенных территориальных общин. Установлено, что доля НДФЛ в налоговых поступлениях бюджетов разного уровня могла бы быть еще выше, если бы не было «тенезации» доходов.

Ключевые слова: налог на доходы физических лиц, налоговые поступления, бюджетная децентрализация, Государственный бюджет Украины, местные бюджеты, объединенные территориальные общины.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Библ.:** 14.

Тулай Оксана Ивановна – доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры финансов имени С. И. Юрия, Тернопольский национальный экономический университет (ул. Львовская, 11, Тернополь, 46020, Украина)

E-mail: oksana.tulai@gmail.com

Ямелинец Андрей Игоревич – студент факультета финансов, Тернопольский национальный экономический университет (ул. Львовская, 11, Тернополь, 46020, Украина)

E-mail: andrij.ymelinets77@gmail.com

Tulai O. I., Yamelynets A. I. The Tax on Incomes of Physical Persons: the Role and Meaning in the Context of Budgetary Decentralization

The article is aimed at clarifying the role, meaning and features of the tax on incomes of physical persons (TIPhP) in the conditions of budgetary decentralization. The characteristic features of the evolution of this tax in Ukraine are considered. It is noted that the complex way of development of the TIPhP in Ukraine was accompanied by frequent changes of the legal base. The mechanism of distribution of revenues from the remissions of the TIPhP between the State budget and the local budgets of Ukraine is traced. Attention is focused on the main reasons for changing the share of the tax revenues to the budgets of different levels. The impact of the fiscal decentralization reform on the role and place of the TIPhP in the tax revenue structure of local budgets is analyzed. It is emphasized that the TIPhP in Ukraine is one of the budget-forming taxes, ensuring the interrelation between the persons who are payers of this tax, with the State (represented by the bodies of the State fiscal service of Ukraine) and the bodies of local self-government. It is noted that implementation of the decentralization and tax reforms in our country positively influenced the development of the tax system as a whole and the mechanism of levying the TIPhP in particular. The fiscal role of this tax has increased significantly, especially in terms of the newly established united territorial communities. It is determined that the share of the TIPhP among the tax revenues to the budgets of different levels could be even higher if the «shadowing» of incomes be past.

Keywords: tax on incomes of physical persons, tax revenues, budgetary decentralization, the State budget of Ukraine, local budgets, united territorial communities.

Fig.: 2. **Tbl.:** 3. **Bibl.:** 14.

Tulai Oksana I. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Finance named after S.I. Yuri, Ternopil National Economic University (11 Lvivska Str., Ternopil, 46020, Ukraine)

E-mail: oksana.tulai@gmail.com

Yamelynets Andrii I. – Student of the Faculty of Finance, Ternopil National Economic University (11 Lvivska Str., Ternopil, 46020, Ukraine)

E-mail: andrij.ymelinets77@gmail.com

У сучасних українських реаліях реформа бюджетної децентралізації покликана сприяти формуванню нової моделі бюджетних відносин, спрямованої на збільшення фінансової спроможності територіальних громад. Водночас використання податкового інструментарію як сукупності фіскальних важелів впливу на фінансове забезпечення розвитку територій має базуватися на принципах: зміцнення фінансової незалежності територіальних одиниць і підвищення зацікавленості місцевого самоврядування в адмініструванні податків; використання податкового інструментарію на основі максимального врахування податкового потенціалу території; довгостроковості, незмінності та передбачуваності використання податкових інструментів [1, с. 27]. У контексті окреслених концептуальних уявлень актуалізуються питання, пов'язані з функціонуванням податку на доходи фізичних осіб – вагової складової фінансового потенціалу держави.

Багато сучасних наукових досліджень присвячено різним аспектам функціонування податку на доходи фізичних осіб. Так, Н. Слободянюк підкреслює залежність цього податку від доходів і рівня життя населення [2, с. 615]. Т. Дулік трактує його як вмонтований бюджетний стабілізатор, посиляючись на об'єктивну властивість «зростати у період економічного піднесення значнішими темпами, ніж збільшуються доходи його платників, а в період економічного спаду зменшуватись повільніше, аніж особисті доходи» [3, с. 150]. Подібних поглядів дотримується Р. Шевченко, стверджуючи, що ПДФО є «вбудованим стабілізатором», який плавно реагує на різкі циклічні коливання економіки [4, с. 103]. На думку Л. Лазутіної, реформа бюджетної децентралізації дала поштовх ПДФО як інструменту вирішення проблем розвитку сіл, селищ і міст районного значення [5, с. 731].

Враховуючи вищезазначене, сьогодні назріла необхідність розширення наукових досліджень щодо ролі та значення податку на доходи фізичних осіб в умовах бюджетної децентралізації.

Метою статті є з'ясування ролі, значення та особливостей функціонування податку на доходи фізичних осіб в умовах бюджетної децентралізації.

Податкові надходження є важливою складовою формування фінансового потенціалу держави, головними об'єктами якого є економіка, соціальна сфера, охорона навколишнього природного середовища [6, с. 78]. При цьому одним із бюджетоформуючих податків є податок на доходи фізичних осіб.

Податок на доходи фізичних осіб пройшов довгий і складний шлях розвитку (*табл. 1*).

За період існування України оподаткування доходів громадян зазнало численних трансформацій та перетворень методом апробації як прогресивної, так і пропорційної системи оподаткування особистих доходів [9, с. 4]. У сучасних умовах ПДФО є аналогом персонального оподаткування доходів (*PIT – personal*

income tax), що функціонує в більшості розвинутих європейських країн.

З обранням в Україні вектора на децентралізацію влади, а саме: з прийняттям у квітні 2014 р. Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади [10], відбулися суттєві зміни в розподілі надходжень ПДФО між ланками бюджетної системи (*рис. 1*).

Розглянемо детально розподіл надходжень ПДФО між Державним бюджетом України та місцевими бюджетами в період з 01.04.2012 р. по 01.10.2018 р. (*табл. 2*).

Як свідчать дані, у I кварталі 2012 р. надходження ПДФО до державного бюджету становили лише 10,4% від усіх надходжень цього податку. Натомість до місцевих бюджетів надходили решта – 89,6%. У період 2012–2014 рр. спостерігається тенденція до збільшення централізації надходжень ПДФО (з 10,35% до 14,1%). Суттєве зростання частки ПДФО у доходах Державного бюджету України спостерігалось у 2015 р. (до 40,8%). Наприкінці 2018 р. до Державного бюджету України надійшло 34,7%, а в місцевих бюджетах акумулювалося 65,3% (див. *табл. 2*).

Оскільки у 2015 р. пропорції розподілу між бюджетами сплачених сум ПДФО було дещо змінено, в казні м. Києва залишилось 40%, а в інших бюджетах місцевого рівня (міст обласного значення, районів, областей та об'єднаних територіальних громад) – 60% мобілізованої суми цього податку. Водночас у результаті децентралізаційної реформи відбулося розширення переліку власних доходів бюджетів місцевого самоврядування, що нівелювало негативні для окремих ланок бюджетної системи наслідки від зміни механізму розподілу сум ПДФО [13]. Тобто було нівельовано негативні ефекти від централізації ПДФО, яка спостерігалась у 2015 р. (див. *табл. 2*).

Проаналізувавши абсолютні показники надходжень ПДФО (*табл. 3*), зазначимо, що у 2012–2015 рр. спостерігалась тенденція до збільшення надходжень цього податку в доходах Державного бюджету України. Разом з цим, у 2015–2017 рр. спостерігаються випереджаючі темпи приросту надходжень ПДФО до місцевих бюджетів.

Податкове нововведення щодо оподаткування пасивних доходів за єдиною ставкою ПДФО вплинуло на збільшення доходів Державного бюджету України у 2014 р., натомість місцевий бюджет недоотримав 4,1 млрд грн надходжень, враховуючи коригування, або ж 9,5 млрд грн у розрахунку від річного плану. Основним чинником, що призвів до недовиконання плану, є соціально-економічна криза 2014–2016 рр. Вона негативно вплинула на економічний і соціальний розвиток нашої держави і, як наслідок, було отримано високий рівень інфляції. Саме інфляційні процеси призвели до високих темпів зростання податкових надходжень у 2015–2017 рр.

Еволюція податку на доходи фізичних осіб в Україні

Основні етапи еволюції	Період, роки	Ставки податку, %	Нормативно-правове забезпечення	Характеристика етапу
Перший	1991–1993	13 15 20 30 40 50 60	Закон України № 1306-ХІІ від 05.07.1991 р. «Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства»	Прибутковий податок з громадян складався з двох частин: основної та додаткової. Платники податку були поділені на окремі категорії та групи, відповідно до яких диференціювалися ставки. У зв'язку із встановленням неоподаткованого мінімуму значна кількість осіб звільнялися від оподаткування
Другий	1993–2003	10 20 30 40 50	Декрет Кабінету Міністрів України № 13-92 від 26.12.1992 р. «Про прибутковий податок з громадян»	Оподаткування здійснюється відповідно до категорії та групи платника, а також залежить від виду отриманого доходу
Третій	2004–2010	0 1 5 13 (15) 30 50	Закон України № 889-IV від 22.05.2003 р. «Про податок з доходів фізичних осіб»	Відбулося суттєве зниження податкових ставок, розширено базу оподаткування, а також впроваджено податкові соціальні пільги та податковий кредит
Четвертий	2011–2015	0 1 5 10 15 17 (20) 30	Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р.	Податок з доходів фізичних осіб перетворено на податок на доходи фізичних осіб, а податковий кредит – на податкову знижку
П'ятий	3 2016 р. дотепер	0 5 9 18	Закон України № 909-VIII від 24.12.2015 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році»	У процесі податкової реформи змінено систему нарахування податку із малопрогресивної на пропорційну та встановлено єдину базову ставку ПДФО у розмірі 18%. З 2014 р. в Україні розпочався курс на децентралізацію. Законом України № 79-VIII від 28.12.2014 р. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» було внесено зміни до Бюджетного кодексу України щодо розподілу ПДФО. Підвищується роль ПДФО як стимулюючого чинника об'єднання територій та джерела фінансування ОТГ

Джерело: складено авторами на основі [7, с. 104; 8, с. 44–45].

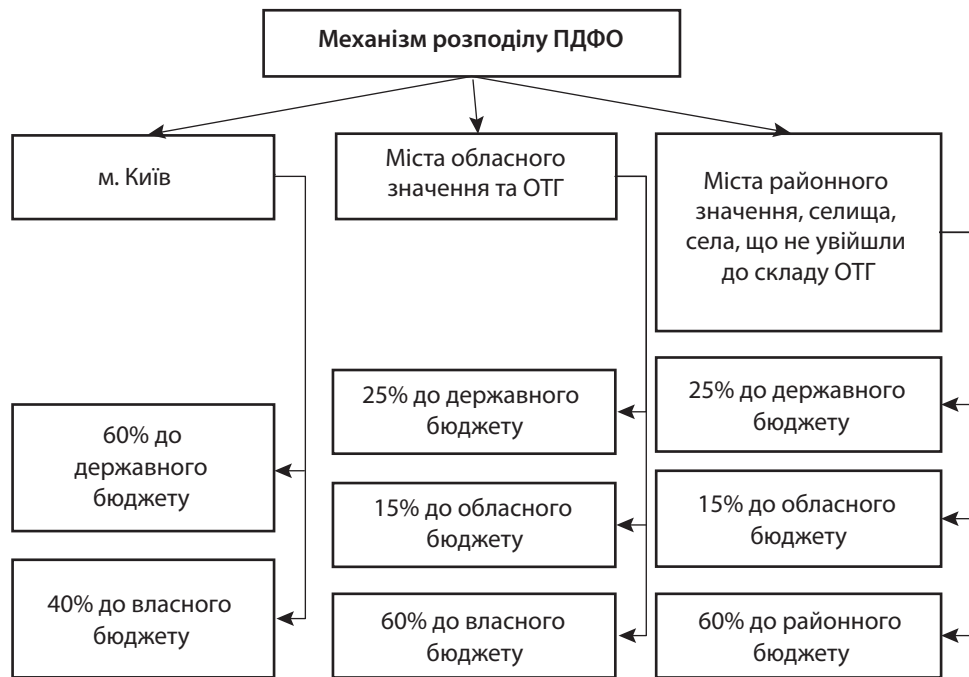
Скорочення надходжень ПДФО до місцевих бюджетів у 2015 р. пов'язане із проведенням реформи бюджетної децентралізації та перенесенням 25% надходжень з місцевого рівня до державної скарбниці. Водночас спостерігаються високі темпи проросту надходжень ПДФО на місцевому рівні – 44% у 2016 р. і 40,1% у 2017 р., що перевищує відповідні показники зведеного бюджету (40,2% та 34% відповідно). На нашу думку, причиною такої ситуації є позитивний ефект реформи бюджетної децентралізації (див. табл. 3).

За перші три квартали 2018 р. до Державного бюджету України надійшло 87,2% від надходжень цього податку у 2017 р. В абсолютному вимірі – це 52,3 млрд грн, а темп приросту за три квартали 2018 р.

склав 21,9%. Щодо місцевих бюджетів, то за три перші квартали 2018 р. надходження ПДФО становили 88,7% від річного показника цього податку у 2017 р. Приріст надходжень до місцевих бюджетів за цей період становить 25,4%, що свідчить про тенденцію до зменшення темпу приросту.

Розглянемо, як вплинула реформа бюджетної децентралізації на роль та місце ПДФО у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів (рис. 2).

Як свідчать дані рис. 2, у 2017 р. частка ПДФО складала 55% у загальній структурі податкових надходжень місцевих бюджетів України. Сьогодні цей податок є вагомим джерелом формування податкових надходжень місцевих бюджетів. Хоча ПДФО є

Рис. 1. Механізм розподілу надходжень ПДФО

Джерело: складено авторами на основі [11]*.

Примітка: * – без урахування тимчасово окупованої території АРК, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Таблиця 2

Розподіл надходжень ПДФО за період 01.04.2012 р. по 01.10.2018 р.

Період	Частка надходжень ПДФО до Державного бюджету України, %	Частка надходжень ПДФО до місцевих бюджетів, %
1	2	3
01.04.2012	10,4	89,6
01.07.2012	10,3	89,7
01.10.2012	10,5	89,5
01.01.2013	10,2	89,9
01.04.2013	10,5	89,5
01.07.2013	10,6	89,4
01.10.2013	10,3	89,7
01.01.2014	10,5	89,5
01.04.2014	10,9	89,1
01.07.2014	11,5	88,5
01.10.2014	14,1	85,9
01.01.2015	18,1	81,9

1	2	3
01.04.2015	40,8	59,2
01.07.2015	40,1	59,9
01.10.2015	39,4	60,6
01.01.2016	38,3	61,7
01.04.2016	38,7	61,3
01.07.2016	37,4	62,6
01.10.2016	36,8	63,2
01.01.2017	39,0	61,0
01.04.2017	35,9	64,1
01.07.2017	35,4	64,6
01.10.2017	35,0	65,0
01.01.2018	34,5	65,5
01.04.2018	35,0	65,0
01.07.2018	34,6	65,4
01.10.2018	34,7	65,3

Джерело: складено авторами за даними [12].

регулюючим податком, частки якого надходять до бюджетів різних рівнів (див. табл. 2), його основна частина акумулюється на місцевому рівні.

Позитивним надбанням реформи децентралізації є створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) – базових одиниць бюджетної системи Украї-

ни. В умовах бюджетної децентралізації ПДФО став основним бюджетоформуючим податком ОТГ. Так, у 2017 р. цей податок складає близько 55,9% у загальній структурі надходжень 366 об'єднаних територіальних громад. У 2017 р. у ці ОТГ надійшло 5,2 млрд грн, що на 3,5 млрд грн більше, ніж у 2016 р. [14].

Динаміка надходжень ПДФО до Зведеного бюджету та в розрізі Державного та місцевих бюджетів України за період 2012–2017 рр.

Рік	Надходження до Державного бюджету України, млрд грн	Темп приросту, %	Надходження до місцевих бюджетів, млрд грн	Темп приросту, %	Надходження до зведеного бюджету, млрд грн	Темп приросту, %
2012	7,0	–	61,1	–	68,1	–
2013	7,6	8,6	64,6	5,8	72,1	5,9
2014	10,1	32,9	62,6	–3,1	72,7	0,8
2015	35,9	255,4	54,9	–12,2	90,8	24,9
2016	48,4	34,8	79,0	44,0	127,3	40,2
2017	60,0	24,0	110,7	40,1	170,6	34,0

Джерело: складено авторами за даними [12].

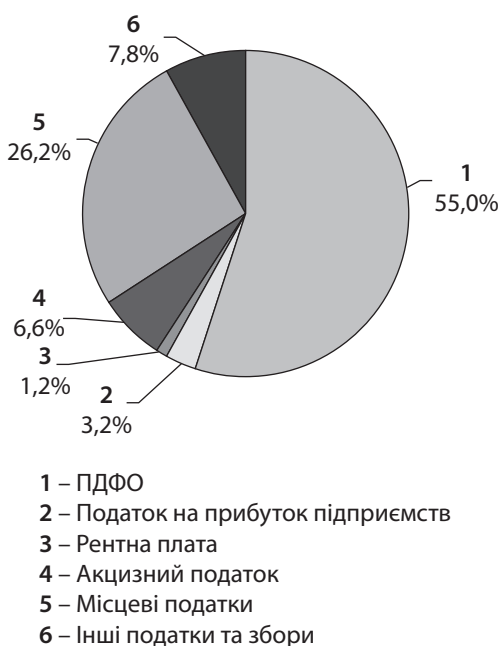

Рис. 2. Структура податкових надходжень місцевих бюджетів України у 2017 р.

Джерело: розраховано авторами за даними [12].

Таким чином, функціонування ПДФО як основного джерела наповнення бюджетів громад стало запорукою дотримання принципів субсидіарності та самостійності бюджетної системи, що в результаті привело до підвищення фіскальної значущості цього податку в Україні. Варто відзначити стимулюючий характер ПДФО. Так, проведення реформи бюджетної децентралізації та зарахування ПДФО до бюджету ОТГ посприяло швидшому утворенню громад та їхньому активному розвитку. Важлива роль ПДФО також в тому, що відповідно до Бюджетного Кодексу України цей податок лежить в основі обчислення індексу податкоспроможності місцевих бюджетів.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що ПДФО в Україні за своїми атрибутами є аналогічним

прибутковим податком у більшості розвинених зарубіжних країн. Кожна країна має власний механізм оподаткування доходів населення, однак теоретичний базис залишається спільним. Інтенсивний шлях еволюції ПДФО в Україні характеризувався своїми особливостями та супроводжувався частими змінами правової бази. ПДФО в Україні є одним із бюджетоформуючих податків, що забезпечує взаємозв'язок між особами, які є платниками цього податку, з державою (в особі органів Державної фіскальної служби України) та органами місцевого самоврядування. Платники ПДФО впливають на формування доходів бюджету, що дає їм підстави контролювати використання бюджетних коштів.

Проведення децентралізаційної та податкової реформ у нашій державі позитивно вплинуло на розвиток податкової системи загалом і механізм справляння ПДФО зокрема. Значно підвищилася фіскальна роль цього податку, особливо це стосується новостворених об'єднаних територіальних громад. У процесі реформи бюджетної децентралізації ПДФО став одним із мотиваційних чинників заохочення територіальних одиниць до об'єднання. Створення ОТГ і надання їм частини повноважень щодо зарахування ПДФО забезпечило високі темпи приросту надходжень цього податку. Водночас зауважимо, що частка ПДФО в податкових надходженнях бюджетів різного рівня могла б бути ще вищою, якби не було «тінізації» доходів у вигляді «сірої» заробітної плати. Адже саме розмір заробітної плати впливає на частку надходжень ПДФО до бюджету. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Крисоватий А. І., Герчаківський С. Д. Взаємозв'язок оподаткування та регіонального розвитку: теоретична концепція // Регіональна фіскальна політика: теоретичні засади та практичні доміанти реалізації в Україні : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. С. 9–27.

2. Слободянюк Н. О., Коніна М. О. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 611–616.

3. Дулік Т. О., Александрюк Т. Ю. Сучасна система органів управління оподаткуванням в Україні та її роль у процесі формування доходів бюджетів держави. *Вісник ДДФА*. 2015. № 1. С. 144–153.

4. Шевченко Р. Ю. Методологічні засади оподаткування доходів фізичних осіб у контексті впровадження Податкового кодексу України. *Вісник ДДФА*. 2011. № 5. С. 102–110.

5. Лазутіна Л. О. Джерела формування місцевих бюджетів сільських територій в умовах децентралізації. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 6. URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/150.pdf>

6. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні доміанти та діалектична єдність: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 416 с.

7. Чижикова Т. В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 6. С. 103–106.

8. Задорожня Л. А. Регулятивна ефективність персонального прибуткового податку: приклад України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Ірпінь, 2017. 266 с.

9. Десятнюк О. М. Інновації податку на доходи фізичних осіб у контексті норм Податкового кодексу України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2012. Вип. VIII. Т. 2. С. 3–9.

10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» № 333-2014-р від 01.04.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

11. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

12. Звітність про виконання бюджету за період 2012–2018 рр. офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

13. Непочатенко О. О., Боровик П. М., Парій Д. О. Оновлений механізм справляння податку на доходи фізичних осіб: проблеми та перспективи. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 1. С. 54–70.

14. 9,3 млрд власних доходів за рік: фінансовий аналіз результатів діяльності об'єднаних громад. Сайт «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8004>

REFERENCES

Chyzhykova, T. V. "Podatok na dokhody fizychnykh osib: naukovi postulaty ta praktychni aspekty funktsionuvannia" [Individual Income Tax: Scientific Postulates and Practical Aspects of Functioning]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, no. 6 (2014): 103-106.

Desiatniuk, O. M. "Innovatsii podatku na dokhody fizychnykh osib u konteksti norm Podatkovoho kodeksu Ukrainy" [Innovations in the tax on personal incomes in the context of the norms of the Tax Code of Ukraine]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 2, no. 8 (2012): 3-9.

Dulik, T. O., and Aleksandriuk, T. Yu. "Suchasna systema orhaniv upravlinnia opodatkuvanniam v Ukraini ta yii rol u protsesi formuvannia dokhodiv biudzhetyv derzhavy" [Modern

system of tax management bodies in Ukraine and its role in the process of formation of revenues of the state budgets]. *Visnyk DDFA*, no. 1 (2015): 144-153.

Krysovaty, A. I., and Herchakivskiy, S. D. "Vzaiemozvizok opodatkuvannia ta rehionalnoho rozvytku: teoretychna kontseptsia" [The relationship between taxation and regional development: the theoretical concept]. In *Rehionalna fiskalna polityka: teoretychni zasady ta praktychni dominanty realizatsii v Ukraini*, 9-27. Ternopil: TNEU, 2012.

Lazutina, L. O. "Dzherela formuvannia mistsevykh biudzhetyv silskykh terytorii v umovakh detsentralizatsii" [Sources of formation of local budgets of rural areas in conditions of decentralization]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2015. <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/150.pdf>

[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

Nepochatenko, O. O., Borovyk, P. M., and Parii, D. O. "Onovleni mekhanizm spravliannia podatku na dokhody fizychnykh osib: problemy ta perspektyvy" [The updated mechanism for collecting personal income tax: problems and prospects]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, no. 1 (2016): 54-70.

Shevchenko, R. Yu. "Metodolohichni zasady opodatkuvannia dokhodiv fizychnykh osib u konteksti vprovadzhennia Podatkovoho kodeksu Ukrainy" [Methodological bases of taxation of personal income in the context of the introduction of the Tax Code of Ukraine]. *Visnyk DDFA*, no. 5 (2011): 102-110.

Slobodianiuk, N. O., and Konina, M. O. "Problemy formuvannia dokhidnoi chastyny mistsevykh biudzhetyv v umovakh finansovoi detsentralizatsii" [Problems of forming the revenue part of local budgets in conditions of financial decentralization]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 2 (2016): 611-616.

"9,3 mlrd vlasnykh dokhodiv za rik: finansovyi analiz rezultativ diialnosti obiednanykh hromad" [9.3 billion own income per year: a financial analysis of the results of the activities of the united communities]. Sait «Detsentralizatsiia». <https://decentralization.gov.ua/news/8004>

Tulai, O. I. *Derzhavni finansy i stalyy liudskyi rozvytok: kontseptualni dominanty ta dialektychna yednist* [Public finances and sustainable human development: conceptual dominant and dialectical unity]. Ternopil: TNEU, 2016.

"Zvitnist pro vykonannya biudzhetyu za period 2012-2018 rr." [Report on budget execution for the period 2012-2018]. Oftsiniyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

Zadorozhnia, L. A. "Rehuliatyvna efektyvnist personalnoho prybutkovoho podatku: pryklad Ukrainy" [Regulatory Efficiency of Personal Income Tax: An Example of Ukraine]. *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.08*, 2017.